

การบริหารจัดการกิจการวิทยุชุมชน Community Radio Management

เทิดแผ่นดินทอง ธารชัย¹ รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ² และ รศ.ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์³

Therdphaendinthong Tharnchai, Assoc. Prof. Dr. Sanya Kenaphoom, and
Assoc. Prof. Dr. Pakdee Phosing

บทคัดย่อ

วิทยุกระจายเสียงชุมชนเป็นกิจการกระจายเสียงเพื่อประโยชน์สาธารณะที่ไม่แสวงหารายได้จากการโฆษณาเป็นประโยชน์ตามความต้องการที่หลากหลายของชุมชนหรือท้องถิ่นที่รับบริการส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งโดยชุมชนเป็นเจ้าของร่วมกันและดำเนินการโดยชุมชนเป็นอิสระมีเสรีภาพการดำเนินกิจการวิทยุชุมชนจึงควรดำเนินการตามแนวทางดังนี้ การกำหนดโครงสร้างการจัดองค์กรและรูปแบบการบริหาร การกำหนดโครงสร้างของวิทยุชุมชน การกำหนดกรอบกติกาการทำงานของคณะกรรมการวิทยุชุมชน การวางระเบียบกฎเกณฑ์ การวางหลักการบริหารจัดการวิทยุชุมชน การกำหนดสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการจัดทำผังรายการ การแบ่งเวลาในการกระจายเสียง การวางลักษณะของผังรายการ การจัดหาและการจัดการทางการเงิน หลักการจัดการทางการเงิน การพัฒนาบุคลากร การเปิดช่องทางให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวิทยุชุมชน และ การประเมินการดำเนินงาน

คำสำคัญ : วิทยุชุมชน, การบริหารจัดการ

Abstract

Community Broadcasting is a non-profit public broadcasting venture according to benefit the diverse needs of the community or local serviced which effecting community strengthened based on community-owned and jointly operated with Independence and freedom. Therefore, the community radio should be implemented as following ; setting the organizational structure and management model, Defining the community radio structure, setting the framework for the work of the community radio committee, setting the regulation, putting the principles of community radio management, determining what to consider in layout of list, split time to broadcast,

---

¹ นักศึกษา รป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

D.P.A (Public Administration) Student, Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University, Corresponding email : eliti_pana@hotmail.com

² คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

³ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

layout of the flow chart, procurement and financial management, principles of financial management, human resources development, opening of channel for people in area to participate in management of community radio, and evaluation of operations.

Keywords : Community Radio, Management

บทนำ

ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในกลุ่มลาตินอเมริกาได้เริ่มบุกเบิกก่อตั้งวิทยุชุมชนมากกว่า 50 ปีแล้วต่อมาวิทยุได้ขยายตัวออกไปทั่วโลกสู่ประเทศต่างๆซึ่งมีนัยยะสำคัญคือการที่รัฐซึ่งเป็นผู้ควบคุมดูแลตลอดได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นเจ้าของได้โดยอนุญาตให้เอกชนและกลุ่มต่างๆเป็นเจ้าของวิทยุกระจายเสียงได้ (Jiraporn Wittayasakphan and Narttaya Tananon. 2007 ; Phoolsombut Narmmlar. 2007) วิทยุถือว่าเป็น “สื่อสาธารณะ” หรือ “สื่อมวลชน” แขนงหนึ่งที่ปัจจุบันได้กลายเป็นธุรกิจแสวงหากำไร “สื่อมวลชนถูกยึดครองโดยอาณาจักรทุนคำว่าอาณาจักรทุนหมายถึงกลุ่มทุนที่มีธุรกิจหลากหลายนับเป็นสิบเป็นร้อยธุรกิจในบรรดาธุรกิจของอาณาจักรทุนตัวธุรกิจได้สร้างมลพิษมลภาวะเอาเปรียบแรงงานทางธุรกิจก็เอาเปรียบผู้บริโภค (Narong Phetprasert. 2002 ; Phoolsombut Narmmlar. 2007) อย่างไรก็ตามที่ผ่านมามีความกลัววิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ตกเป็นของ “สงวน” ไว้สำหรับกับกลุ่มหน่วยงานราชการหรือองค์กรภาครัฐเช่นกรมประชาสัมพันธ์องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อ.ส.ม.ท.) หน่วยงานในกองทัพหน่วยงานตำรวจเป็นต้นซึ่งยังไม่ได้เป็นของกลุ่มองค์กรภาคประชาชนหรือปัจเจกชน

ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญพ.ศ.1997 ประเทศไทยมีความตื่นตัวในความเป็นประชาธิปไตยสูงจากภาพอดีตของการปฏิวัติและการต่อสู้เมื่อ 17 พ.ค. ที่เพิ่งจะผ่านพ้นไปไม่นานคนจำนวนมากจึงชื่นชมกับรัฐธรรมนูญใหม่ที่ถือว่ามีความเป็นประชาธิปไตยสูงที่สุดฉบับหนึ่งเท่าที่เคยมีมาในรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีบทบัญญัติในมาตรา 40 ที่ว่าด้วยคลื่นความถี่วิทยุและการกำกับดูแลกิจการวิทยุโทรทัศน์และโทรคมนาคมที่มีความว่า “มาตรา 40 คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์และวิทยุโทรคมนาคมเป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะให้องค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่งและกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติการดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่นทั้งในด้านการศึกษาวัฒนธรรมความมั่นคงของรัฐและประโยชน์สาธารณะอื่นรวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม” ผลจากมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญนี้เท่ากับการบอกให้ประเทศไทยจัดการปฏิรูประบบการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุและให้มีองค์กรกำกับการใช้คลื่นใหม่ทั้งหมดผลในส่วนหนึ่งของประชาชนก็เป็นที่น่าพอใจประชาชนเกิดความตื่นตัวความหวังที่จะได้รับการจัดสรรหรือได้โอกาสในการจัดทำวิทยุของตนเอง (Phanathong Mee-arkhom. 2017) วิทยุชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้วิทยุชุมชนของชุมชนในพื้นที่กระจายเสียงการเรียนรู้ประกอบด้วยการเรียนรู้ของกลุ่มชุมชนผู้รับสารเพื่อความร่วมมือและตระหนักในสิทธิของภาคประชาชนในการสื่อสารผ่านคลื่นวิทยุกระจายเสียงโดยพระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่กำกับดูแลกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และโทรคมนาคมแห่งชาติ พ.ศ. 2000 ระบุถึงสิทธิของภาคประชาชนในการเป็นเจ้าของคลื่นความถี่เพื่อสร้างสรรค์สถานีวิทยุ/โทรทัศน์ภาคประชาชนอย่างน้อย 20% จนนำมาซึ่งความตื่นตัวของ

ประชาชนทั่วประเทศในการสร้างกระบวนการเรียนรู้"วิทยุชุมชน" (Community Radio Learning Community in Don Mueang. 2017) ถือว่าเป็นช่องทางหนึ่งของการแสดงออกทางการเมืองของภาคประชาชน ลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยโดยการกระทำที่แสดงออกของปัจเจกบุคคลที่สื่อถึงหรือที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองในลักษณะต่าง ๆ รวมไปถึงกระบวนการทางความคิด การตัดสินใจรวมทั้งการกระทำใด ๆ ก็ตามที่เกิดโดยความเต็มใจของปัจเจกบุคคลที่สื่อถึงการเมือง การเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง การตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และรับผิดชอบในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง (Pikul Meemana and Sanook Singmatr. 2017 : 135)

อย่างไรก็ตามเมื่อวิทยุชุมชนได้รับการอนุญาตให้จัดตั้งได้ไม่นานวิทยุชุมชนก็เข้ามามีบทบาทที่สำคัญต่อวิทยุชุมชนมากมายเช่น (1) เป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นครอบคลุมพื้นที่มากขึ้นเป็นช่องทางในการสื่อสารใหม่ที่สะดวกกว้างขวางหลากหลายกว่าเดิมอีกทั้งเป็นการสร้างความเสมอภาคในการสื่อสารของคนในชุมชนเป็นที่ๆให้คนกลุ่มเล็กๆได้บอกเรื่องราวของตนเองเป็นเวทีเรียนรู้การบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์สาธารณะสมบัติขั้นใหม่ (2) เป็นเวทีในการเรียนรู้เพื่อเข้าใจในสิทธิของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติอีกทั้งสร้างพลังความมั่นใจให้แก่กลุ่มเกษตรกรในการรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิภาคพลเมืองรวมทั้งสร้างความตระหนักในคุณค่าและปัญญาในด้านวัฒนธรรมประเพณีเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น (3) สร้างความสมดุลในอำนาจการสื่อสารของรัฐเอกชนประชาชน (4) เป็นเวทีในการกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนและการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆที่มีความหลากหลายเป็นต้น (Prachameesuk. 2017)

วิทยุชุมชนคือการดำเนินการโดยประชาชนที่มีความตื่นตัวเรื่องสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นไปเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ไม่แสวงหาผลกำไรเป็นกลางทางการเมืองไม่ฉาบพาดำรงกลไกทางธุรกิจดังนั้นการดำเนินกิจกรรมวิทยุชุมชนต้องประกอบไปด้วยสำนึกทางสังคมอย่างสูงและมีความพร้อมในการเปิดกว้างทางความคิดทางจิตใจ (Open Mind Open Door) เพื่อเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันวิทยุกระจายเสียงชุมชนเป็นกิจการกระจายเสียงเพื่อประโยชน์สาธารณะที่ไม่แสวงหารายได้จากการโฆษณาเป็นประโยชน์ตามความต้องการที่หลากหลายของชุมชนหรือท้องถิ่นที่รับบริการส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งโดยชุมชนเป็นเจ้าของร่วมกันและดำเนินการโดยชุมชนเป็นอิสระมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและการแสดงความคิดเห็นที่ไม่ขัดต่อจรรยาบรรณและศีลธรรมอันดีของประชาชนปราศจากการครอบงำและแทรกแซงจากกลุ่มผลประโยชน์โดยมิชอบกลุ่มการเมืองพรรคการเมืองทุกระดับหรือเอกชนที่มุ่งหากำไรในเชิงพาณิชย์ (Weeraphong Pholnikornkit. 2017) ดังนั้นบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางในการบริหารจัดการวิทยุชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนอย่างแท้จริง

หลักการของวิทยุชุมชน

พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมพ.ศ.2010 มาตรา 4 จำแนกชุมชนออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) ชุมชนจำแนกตามพื้นที่หรือภูมิศาสตร์กล่าวคือกลุ่มประชาชนที่มีพื้นที่อาศัยในแหล่งเดียวกันไม่ว่าจะในเมืองหรือในชนบท (2) ชุมชนจำแนกตามความสนใจแต่ต้องอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันหรือสื่อสารถึงกันได้ซึ่งชุมชนทั้ง 2 ลักษณะต้องมีผลประโยชน์ด้านสังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันทำกิจกรรมอันชอบด้วยกฎหมาย

และศีลธรรมร่วมกันมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมีการจัดการและการแสดงเจตนาแทนกลุ่มได้อย่างไรก็ตาม การดำเนินกิจการวิद्यุชุมชนจำเป็นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการดังต่อไปนี้ (Weeraphong Pholnikomkit. 2017)

1. ประเภทของการประกอบกิจการวิद्यุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์การประกอบกิจการวิद्यุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์มีอยู่3ประเภทดังนี้

1.1 กิจการบริการสาธารณะมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน3ประการคือ

1.1.1 เพื่อส่งเสริมความรู้การศึกษาศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมการเกษตรและการส่งเสริมอาชีพอื่น ๆ สุขภาพอนามัยกีฬาหรือการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน

1.1.2 เพื่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยของสาธารณะ

1.1.3 เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชนและรัฐสภากับประชาชน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเผยแพร่และให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและบริการข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์สาธารณะแก่คนพิการคนด้อยโอกาสหรือกลุ่มความสนใจที่มีกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือบริการข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์สาธารณะอื่น (ข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะไม่น้อยกว่า70%)

1.2 กิจการทางธุรกิจมีวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหากำไรทางธุรกิจ (ข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะไม่น้อยกว่า25%)

1.3 กิจการบริการชุมชนมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับการประกอบกิจการบริการสาธารณะแต่ต้องเป็นประโยชน์ตามความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่นที่รับบริการ (ข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือท้องถิ่นไม่น้อยกว่า70%)

2. ปรัชญาของวิद्यุชุมชนปรัชญาของวิद्यุชุมชนยึดตามความเป็นสื่อมวลชนตามแนวคิดประชาธิปไตยวิद्यุชุมชนจึงมีความหมายว่าสื่อของชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชน

ของชุมชน=ชุมชนเป็นเจ้าของวิद्यุชุมชน

โดยชุมชน=คนในชุมชนเป็นผู้ดำเนินการด้านต่างๆเอง

เพื่อชุมชน=การดำเนินการของวิद्यุชุมชนมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ของชุมชน

3. หลักการของวิद्यุชุมชนหลักการสำคัญของวิद्यุชุมชนมี5ประการได้แก่การเข้าถึง (access) การมีส่วนร่วม (participation) ความหลากหลาย (diversity) ความเป็นท้องถิ่น (locality) และความเป็นอิสระ (independence)

3.1 การเข้าถึงคือการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงสื่อได้หรือในที่นี้คือผู้ฟังในชุมชนสามารถเปิดรับฟังวิद्यุชุมชนหรือรายการที่ตนต้องการได้รวมทั้งคนในชุมชนสามารถเข้าถึงวิद्यุชุมชนเพื่อมีส่วนร่วมในด้านต่างๆได้

3.2 การมีส่วนร่วมคือการที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมทำและร่วมฟัง

3.2.1 ร่วมคิดเช่นคิดวัตถุประสงค์และเป้าหมายคิดนโยบายคิดแผนเพื่อกำหนดทิศทางหรืออนาคตของรายการหรือสถานีคิดหลักการบริหารจัดการทั้งงานคนและเงินคิดผังรายการเนื้อหา รายการรูปแบบรายการและระยะเวลาของรายการ

3.2.2 ร่วมตัดสินใจคือร่วมตัดสินใจในประเด็นต่างๆที่ได้ร่วมคิดดังกล่าวข้างต้น

3.2.3 ร่วมทำเช่นร่วมบริหารจัดการสถานี่ร่วมในกระบวนการผลิตรายการทั้งก่อนการ
ผลิตรายการระหว่างการผลิตรายการและหลังการผลิตรายการร่วมในขั้นตอนก่อนการผลิตรายการเช่น
ศึกษาค้นคว้าหรือสำรวจข้อมูลเขียนบทและประสานงานร่วมในขั้นตอนระหว่างการผลิตรายการเช่นร่วม
จัดรายการร่วมอภิปรายหรือแสดงความเห็นในรายการด้วยตนเองที่สถานีหรือผ่านทางโทรศัพท์หรือ
จดหมายร่วมในขั้นตอนหลังการผลิตรายการเช่นการคัดเลือกเสียงจากการบันทึกและการตัดต่อเสียงร่วม
ประชาสัมพันธ์รายการและสถานี่ร่วมระดมทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินการสถานี่ร่วมติดตามและ
ประเมินผลการดำเนินงานและการประเมินผลรายการ

3.2.4 ร่วมฟังคือร่วมเปิดรับฟังรายการที่ออกอากาศการที่ชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจร่วม
ทำและร่วมฟังในระดับมากเพียงใดย่อมสะท้อนถึงระดับของการบริหารจัดการด้วยตนเองมากเพียงนั้น

3.3 ความหลากหลายการเข้าถึงและการมีส่วนร่วมของชุมชนดังกล่าวต้องอยู่บนความ
หลากหลายของการมีส่วนร่วมและความหลากหลายของเนื้อหา กล่าวคือทุกคนในชุมชนไม่ว่าเพศใดวัยใด
อาชีพใดกลุ่มหรือองค์กรใดทั้งภาครัฐเอกชนหรือองค์กรเอกชน (เอ็นจีโอ) ควรเข้ามีส่วนร่วมและเรียนรู้
การดำเนินการสถานี่และการผลิตรายการ าลาการมีส่วนร่วมของคนหรือกลุ่มที่มีความหลากหลาย
ดังกล่าวจะนำไปสู่ความหลากหลายของเนื้อหา

3.4 ความเป็นท้องถิ่นวิทยุชุมชนต้องผลิตและออกอากาศรายการที่เกี่ยวข้องกับชุมชนหรือ
ท้องถิ่นของตนทั้งข่าวสารความรู้หรือความบันเทิงอันสะท้อนถึงความเป็นท้องถิ่นของสื่อชุมชน

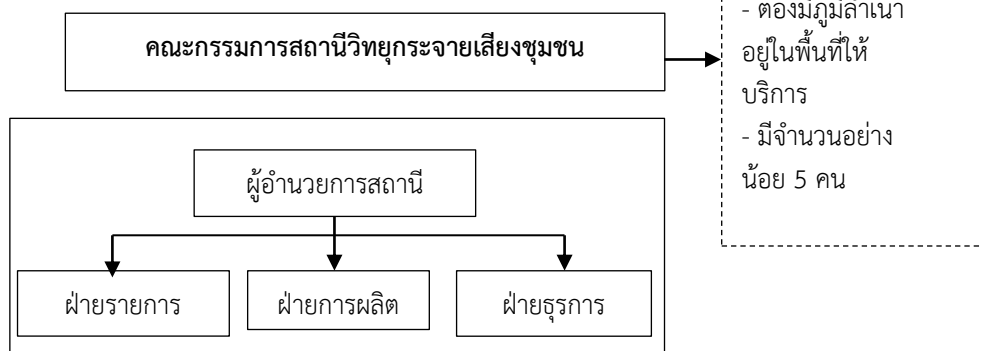
3.5 ความเป็นอิสระวิทยุชุมชนต้องมีความเป็นอิสระกล่าวคือมีเสรีภาพในการสื่อสารไม่ถูก
ครอบงำหรือแทรกแซงจากอำนาจใดทั้งจากรัฐทุนนักการเมืองหรือกลุ่มผู้แสวงหาผลประโยชน์อื่นแต่มี
อิสระทั้งการบริหารจัดการการแสดงความคิดเห็นและการผลิตรายการ

แนวทางการบริหารจัดการกิจการวิทยุชุมชน

วิทยุชุมชนถือว่าเป็นกิจการของชุมชนที่สร้างสรรค์ผลประโยชน์แก่ชุมชนโดยแท้เพื่อให้เกิด
ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับปรัชญาการก่อตั้งวิทยุชุมชนอย่างแท้จริงแนวทางการบริหาร
จัดการกิจการวิทยุชุมชนจึงควรดำเนินการดังนี้

1.การกำหนดโครงสร้างการจัดองค์กรและรูปแบบการบริหาร

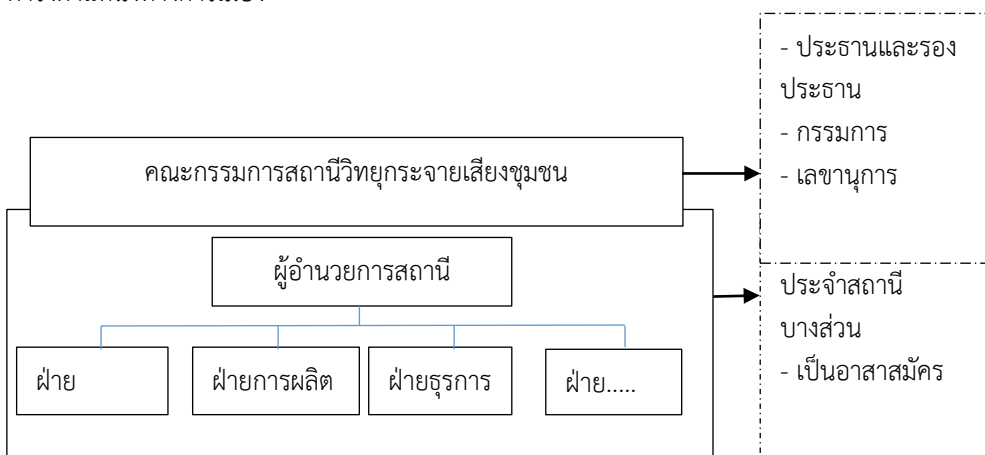
ตามประกาศเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนชั่วคราว
(วิทยุกระจายเสียงชุมชน) ข้อ11และข้อ12อนุมาตรา7กำหนดเรื่องการบริหารจัดการสถานี่
วิทยุกระจายเสียงชุมชนไว้ดังนี้ (Weeraphong Pholnikornkit.2017)

แผนภาพที่ 1 โครงสร้างการองค์กรและรูปแบบการบริหาร

1.1 ผู้อำนวยการสถานีนีมีหน้าที่ควบคุมดูแลการออกอากาศรับผิดชอบดูแลการจัดรายการ การดำเนินรายการและการออกอากาศของสถานีรวมทั้งควบคุมดูแลผู้จัดรายการ/ผู้ประกาศให้ใช้ภาษา อย่างถูกต้องชัดเจนและใช้วาจาสุภาพในการออกอากาศ

1.2 กรรมการสถานีผู้อำนวยการสถานีและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆต้องไม่เป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(สส.) สมาชิกวุฒิสภา(สว.) ข้าราชการสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้ ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

แผนภาพที่ 2 การจัดวางโครงสร้างของสถานี

1.3 ฝ่ายรายการดูแลและรับผิดชอบผังรายการการจัดรายการและงานข่าวฯลฯ

1.4 ฝ่ายเทคนิครับผิดชอบดูแลและบำรุงรักษาเครื่องส่งอุปกรณ์ที่ในการจัดรายการและ ออกอากาศบันทึกและเก็บเทปรายการฯลฯ

1.5 ฝ่ายธุรการรับผิดชอบงานด้านเอกสารการเงินและการติดต่อประสานงานต่างๆฯลฯ

ในการจัดวางโครงสร้างของสถานีสามารถเพิ่มเติมฝ่ายอื่นๆได้เช่นฝ่ายข้อมูลสารสนเทศฝ่าย ประสานและฝึกอบรมอาสาสมัครฝ่ายประชาสัมพันธ์และระดมทุนฯลฯและสำหรับคณะกรรมการสถานี วิทยุชุมชนอาจประกอบด้วยประธานรองประธานกรรมการและเลขานุการฯลฯและอาจเพิ่มเติมตำแหน่ง ที่ปรึกษาโดยเชิญปราชญ์ในชุมชนเป็นที่ปรึกษา

2. การกำหนดโครงสร้างของวิทยุชุมชน

2.1 ควรอยู่ในแนวนอนเน้นการศึกษาหรือมากกว่าการสั่งการ

2.2 เน้นการกระจายความรับผิดชอบแบ่งงานกันทำ

2.3 คณะกรรมการฯทำหน้าที่กำหนดนโยบายผังรายการบริหารจัดการและผลิตรายการ

2.4 เป็นโครงสร้างที่เรียบง่ายไม่ซับซ้อนมีความยืดหยุ่นเพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตาม

ความจำเป็น

2.5 ไม่ใช่โครงสร้างเชิงอำนาจ

2.6 เป็นโครงสร้างที่เน้นการมีส่วนร่วมและเชื่อมโยงกับทุกภาคส่วนโดยมีตัวแทนจากกลุ่มต่างๆในชุมชนร่วมเป็นคณะกรรมการและเป็นอาสาสมัคร

2.7 แบ่งบทบาทหน้าที่ตามความจำเป็น

2.8 เน้นระบบอาสาสมัคร

3. การกำหนดกรอบกติกาการทำงานของคณะกรรมการวิถุชุมชน

3.1 ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการวิถุชุมชนควรกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อความชัดเจนและต่อเนื่องในกรณีมีการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกรรมการ

3.2 วางมาตรการให้คณะกรรมการวิถุชุมชนทำงานด้วยความอิสระปราศจากการแทรกแซงจากกลุ่มธุรกิจและการเมือง

3.3 แบ่งงานเป็นฝ่ายและกำหนดลักษณะงานต่างๆแต่ละฝ่ายให้ชัดเจนและวางแนวทางการประสานงานระหว่างกัน

3.4 วางมาตรการติดตามควบคุมกำกับดูแลตรวจสอบ

3.5 วางแผนการทำงานที่ชัดเจนโดยระบุเป้าหมายย่อยของแต่ละแผนงานกิจกรรมความรับผิดชอบวิธีการดำเนินงานการติดตามและการประเมินผล

3.6 วางมาตรการให้ผู้อำนวยความสะดวกมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ทั้งความรับผิดชอบต่อนโยบายและผลจากการปฏิบัติ

4. การวางระเบียบกฎเกณฑ์

ชุมชนต้องสร้างหลักเกณฑ์และกฎกติกาในการทำงานร่วมกันโดยการระดมความเห็นทั้งนี้เพื่อให้เกิดการยอมรับและใช้กติการ่วมกันระเบียบกฎเกณฑ์ที่สำคัญมี ดังนี้ (1) ระเบียบการประชุม (2) ระเบียบว่าด้วยวิธีการสรรหาคณะกรรมการวิถุชุมชน (3) ระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงาน และ (4) ระเบียบเกี่ยวกับการเงินการจัดการรายได้การใช้เงินและการรายงานสถานะการเงิน

5. หลักการบริหารจัดการวิถุชุมชน

หลักการบริหารที่สำคัญคือหลักการบริหารแบบประชาธิปไตยโดยมีการเลือกตั้งผู้แทนกลุ่มต่างๆในชุมชนร่วมเป็นคณะกรรมการวิถุชุมชนและให้ทุกฝ่ายทุกส่วนบริหารจัดการสถานีวิถุชุมชนร่วมกันโดยยึดหลักการบริหารที่เป็นอิสระปราศจากการครอบงำกันเองภายในคณะกรรมการและอิทธิพลจากภายนอกสถานีวิถุชุมชนและการเมืองและกลุ่มทุนต่างๆ

6.การจัดทำผังรายการ

6.1 ความสำคัญของผังรายการ

6.1.1 ความสำคัญต่อการบริหารงานสถานี ได้แก่ (1) ทำให้รู้ทิศทางของสถานีว่าจะมุ่งไปทางใด (2) ทำให้มองเห็นโครงสร้างหรือภาพรวมทั้งหมดของการกระจายเสียง (3) ทำให้คณะกรรมการวิถุชุมชนแบ่งปันงานได้ถูกต้อง (4) ทำให้คณะกรรมการวิถุชุมชนประสานความร่วมมือในงานต่างๆได้

6.1.2 ความสำคัญต่อการผลิตรายการเป็นกรอบให้นักจัดรายการผลิตรายการได้ตรงความต้องการและความสนใจของผู้ฟังและตามแนวทางคณะกรรมการวิถุชุมชนได้ร่วมกันจัดวางไว้

6.1.3 ความสำคัญต่อผู้ฟังช่วยให้ผู้ฟังรู้เวลาในการเลือกฟังรายการทำให้สามารถเลือกฟังรายการได้ตรงตามความต้องการ

7. สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการจัดทำผังรายการ

7.1 กฎหมายซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผังรายการมีดังนี้

7.1.1 พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์พ.ศ.2008 มาตรา34กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาต ได้แก่ (1) ต้องจัดทำผังรายการให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการประกอบกิจการที่ได้รับใบอนุญาต (2) ต้องเสนอผังรายการให้กสทช.อย่างน้อย15วันก่อนวันเริ่มออกอากาศ (3) หากมีการเปลี่ยนแปลงผังรายการต้องเสนอกสทช.พิจารณาก่อนทำการเปลี่ยนแปลงไม่น้อยกว่า7วัน

7.1.2 ประกาศเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนชั่วคราว (วิทยุกระจายเสียงชุมชน) ข้อ10ผังรายการและสัดส่วนรายการ ได้แก่ (1) ผู้ขอรับใบอนุญาตจะต้องแสดงรายละเอียดผังรายการดังต่อไปนี้กำหนดเวลาออกอากาศประจำวันของสถานีชื่อของรายการและช่วงเวลาที่จะออกอากาศสำหรับ

รายการนั้นประเภทของรายการที่มาของรายการและชื่อของผู้จัดรายการ/ภาษาที่ใช้ในรายการ (2) รายการที่กำหนดไว้ในผังรายการต้องเป็นรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือท้องถิ่นที่ให้บริการในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบได้แก่รายการข่าวสารรายการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยรายการส่งเสริมการศึกษาจริยธรรมศิลปวัฒนธรรมการให้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม กสทช. ใช้หลักเกณฑ์ตามความเหมาะสมของผังรายการตามรายละเอียดข้างต้นเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาให้ใบอนุญาตด้วย

7.2 นโยบายและแผนของสถานีที่ต้องตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของคนในชุมชนและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนซึ่งมีคำถามที่ต้องตอบเช่น

7.2.1 จะเสนอเนื้อหาอะไรหรือต้องการให้อะไรที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง

7.2.2 จะเสนอเพื่อใครหรือคนกลุ่มใด (ต้องรู้จักลักษณะพื้นฐานของกลุ่มผู้ฟังในชุมชน) และใครคือกลุ่มผู้ฟังในแต่ละช่วงเวลา

7.3 รูปแบบรายการและระยะเวลาของเนื้อหาหรือรายการซึ่งมีคำถามที่ต้องตอบเช่น

7.3.1 รูปแบบรายการที่จัดเป็นรูปแบบใดเพราะธรรมชาติของรายการแต่ละรูปแบบใช้เวลาในการนำเสนอมากน้อยแตกต่างกันเช่นรายการข่าวอาจใช้เวลา5นาทีได้ถ้าเป็นรายการนิตยสารทางอากาศอาจใช้เวลาอย่างน้อย30นาที ฯลฯ

7.3.2 รายการมีความยาวเท่าใดรายการหนึ่งมีความสั้นความยาวของเนื้อหาหรือของรายการแตกต่างกันเช่นรายการความยาว15นาที30นาทีหรือ45นาที ฯลฯ หัวใจสำคัญของการจัดผังรายการซึ่งนอกจากต้องเป็นรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือท้องถิ่นที่ให้บริการในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ70ให้ครอบคลุมความต้องการที่หลากหลายของชุมชนและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนแล้วการจัดผังรายการที่ตอบสนองต่อพฤติกรรม的开รับหรือวิถีชีวิตของคนกลุ่มต่างๆในชุมชนยังเป็นสิ่งสำคัญซึ่งจะทำให้รายการที่ผลิตตรงกลุ่มเป้าหมายและเป็นที่นิยมของคนในชุมชน

8. การแบ่งเวลาในการกระจายเสียง

เวลาในการกระจายเสียงจัดแบ่งเวลาได้เป็น3ภาคคือภาคเช้าภาคกลางวันและภาคค่ำแต่ละภาคอาจกำหนดช่วงเวลาของการออกอากาศแตกต่างกันไปเช่น

ภาคเช้าเวลา 05.00-12.00 น.ซึ่งแบ่งออกได้เป็น2ช่วงเวลาคือช่วงที่ 1 เวลา 05.00-09.00 น. และ ช่วงที่ 2 เวลา 09.00-12.00 น.

ภาคกลางวันเวลา 12.00-17.00 น. และภาคค่ำเวลา 18.00-00.00 น. ตัวอย่างของการกำหนดภาคและช่วงเวลาที่สุดคล้องกับกลุ่มผู้ฟังในชุมชน

ภาคเช้าเวลา 05.00-12.00 น.ช่วงเช้าตรู่ประมาณ05.00สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุที่ตื่นเช้าช่วงเวลา 09.00-12.00 น. ผู้ฟังกลุ่มหลักอาจเป็นแม่บ้านหรือเกษตรกรที่อยู่ในท้องไร่ท้องนาภาคค่ำช่วงเวลา 18.00-21.00 น. (ช่วงที่มีคู่แข่งสำคัญคือโทรทัศน์) สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นสมาชิกทุกคนครอบครัวเวลาความต้องการของคนในชุมชนแต่ละชุมชนมีความเหมือนและแตกต่างกันจึงไม่มีสูตรสำเร็จตายตัวแต่เป็นหน้าที่ที่สำคัญของคณะกรรมการวิทยุชุมชนที่ต้องสำรวจความต้องการของชุมชนและจัดผังรายการให้สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของคนในชุมชนรวมทั้งควรมีการประเมินคุณภาพของผังรายการในภาพรวมทั้งนี้การสำรวจและประมาณสามารถทำได้โดยการจัดประชุมกลุ่มคนต่างๆในชุมชนเป็นการเฉพาะสอบถามพูดคุยกับสมาชิกชุมชนทั้งเมื่อคราวที่มีการประชุมอื่นๆในชุมชนพบปะเป็นการส่วนตัวเป็นต้น

9. ลักษณะของผังรายการ

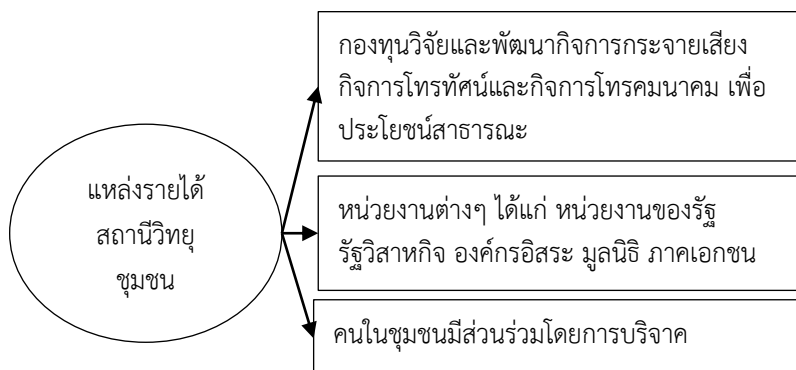
การวางแผนผังรายการต้องประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้เวลาออกอากาศในแต่ละวันชื่อของรายการและช่วงเวลาที่ย่อออกอากาศประเภทรายการที่มาของรายการและชื่อของผู้จัดรายการ/ภาษาที่ใช้ในรายการ (ตามประกาศเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนชั่วคราว (วิทยุกระจายเสียงชุมชน) ข้อ10ผังรายการและสัดส่วนรายการ) นอกจากนี้ กสทช. ได้กำหนดตารางผังรายการประจำสัปดาห์ของสถานีวิทยุชุมชน

10. การจัดหาและการจัดการทางการเงิน

10.1 พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมพ.ศ.2010มาตรา51วรรค2และ3ระบุไว้ว่า “รายได้ของผู้ประกอบกิจการบริการชุมชนต้องเป็นรายได้จากการบริจาคการอุดหนุนสถานีหรือรายได้ทางอื่นซึ่งมิใช่การโฆษณาหรือการประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์การสนับสนุนผู้ประกอบกิจการบริการชุมชนที่มีคุณภาพต้องเป็นการอุดหนุนการดำเนินการของสถานีมิใช่เป็นการสนับสนุนรายการใดโดยเฉพาะและมีสัดส่วนไม่เกินกึ่งหนึ่งของรายได้ทั้งหมดของผู้ประกอบกิจการบริการชุมชนรวมทั้งต้องจัดให้มีการประเมินผลคุณภาพการให้บริการและประสิทธิภาพในการใช้จ่ายเงินที่ได้รับการอุดหนุนเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุนในแต่ละคราว”

10.2 ประกาศเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนชั่วคราว (วิทยุกระจายเสียงชุมชน) ข้อ12ขอบเขตและเงื่อนไขของผู้รับใบอนุญาตระบุไว้ดังนี้ “ (5) ผู้รับใบอนุญาตสามารถมีรายได้หรือได้รับการสนับสนุนด้วยวิธีการที่มีใช้การโฆษณาเช่นการสนับสนุนการประกอบกิจการจากหน่วยงานของรัฐรัฐวิสาหกิจองค์กรอิสระมูลนิธิภาคเอกชนกองทุนพัฒนากิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เพื่อประโยชน์สาธารณะตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการกิจการวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมเป็นต้นแต่จะต้องมิใช่การกระทำอย่าง

หนึ่งอย่างใดที่มีลักษณะครบองค์ประกอบกิจการทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด”

แผนภาพที่ 3 แหล่งรายได้สถานีวิทยชุมชน

หลักการสำคัญของการรับเงินจากการบริจาคการอุดหนุนหรือรายได้อื่นจะต้องเป็นการรับอย่างไม่มีเงื่อนไขแลกเปลี่ยนหรือข้อผูกมัดใดๆที่จะทำให้ “ความเป็นวิทยุชุมชน” กล่าวคือเป็นของชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชนตลอดจนความหลากหลายความเป็นท้องถิ่นและความเป็นอิสระตลอด

10.3 วิธีการจัดการรายได้อื่น ๆ มีหลายวิธี เช่น การจัดทำและขายสินค้าเช่นจัดทำและขายเสื้อถุงผ้ากระปุกออมเงิน ฯลฯ ขายสินค้ากล่าวคือซื้อสินค้ามาขายที่สถานีหรือในการจัดงานต่างๆในชุมชน การทอดผ้าป่าหรือกฐินเพื่อสถานีวิทยชุมชนวิธีการระดมทุนที่สถานีวิทยชุมชนในแต่ละภูมิภาคของไทยใช้กันอยู่มีหลายวิธีและในแต่ละพื้นที่ใช้มากน้อยแตกต่างกันไป

11. หลักการจัดการทางการเงิน

การจัดการทางการเงินต้องมีผู้รับผิดชอบโดยตรงซึ่งอาจเป็นฝ่ายธุรการหรือฝ่ายการเงินตามโครงสร้างของสถานีและควรมีการวางแผนงบประมาณปัญหาสำคัญของการจัดการการเงินคือไม่มีไม่เก็บหลักฐานการใช้จ่ายเงินซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งดังนั้นสถานีวิทยกระจายเสียงชุมชนควรมีความโปร่งใสตรวจสอบได้โดย (1) บันทึกการรับรายจ่ายลงในสมุดกระดาดในแฟ้มหรือเครื่องคอมพิวเตอร์ฯ (2) ใช้จ่ายต้องมีหลักฐานเช่นใบเสร็จหรือใบสำคัญรับเงินเบิกจ่ายรายการใดไม่มีใบเสร็จต้องมีคนเซ็นรับรองหรือรับรู้ (3) เก็บหลักฐานการใช้จ่ายทุกชิ้น (4) สรุปและรายงานการใช้จ่ายเงินที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงเป็นระยะโดยแจ้งให้สมาชิกในสถานีและคนในชุมชนรับทราบด้วยวิธีการต่างๆเช่นแจ้งให้รับรองรายงานการเงินในที่ประชุมคณะกรรมการและปิดประกาศไว้หน้าสถานีคนในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวิทยุชุมชนโดยเฉพาะเรื่องการเงินควรยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต

12. การพัฒนาบุคลากร

ในการบริหารจัดการการพัฒนาบุคลากรเป็นส่วนสำคัญทั้งแก่บุคลากรที่มีส่วนร่วมอยู่เดิมกับบุคลากรใหม่และแก่บุคลากรทุกฝ่ายหรืองานเช่นฝ่ายธุรการฝ่ายรายการและฝ่ายเทคนิคสำหรับบุคลากรกลุ่มเดิมคณะกรรมการควรร่วมกันคิดและส่งเสริมการจัดอบรมหรือการส่งบุคลากรเข้าอบรมด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบหรือช่วยเสริมความรู้และพัฒนาศักยภาพรวมทั้งการจัดส่งไปดูงานยังสถานีวิทยกระจายเสียงชุมชนที่มีคุณภาพและสถานที่อื่นๆที่เสริมประสบการณ์สำหรับกลุ่มบุคลากรใหม่เช่น

อาสาสมัครใหม่ที่สนใจและเพิ่งเข้ามามีส่วนร่วมคณะกรรมการสามารถใช้วิธีการให้เรียนรู้ระหว่างลงมือทำจริงตามลำดับโดยเริ่มจาก (1) พูดคุยเพื่อให้เกิดความเข้าใจ (2) ทดลองทำร่วมกับบุคลากรเดิม (3) พูดคุยกันถึงปัญหาและแนวทางแก้ไข (4) ลงมือทำอีกครั้งหรืออาจให้สังเกตการณ์ก่อนจากนั้นให้มีส่วนร่วมช่วยเหลือเล็กๆน้อยๆ (เป็นลูกมือ) แล้วจึงทำร่วมกันกับบุคลากรเดิมระยะเวลาหนึ่งจากนั้นจึงแบ่งปันให้รับผิดชอบโดยตรง

13. การเปิดช่องทางให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวิทยุชุมชน

ยึดตามปรัชญาของวิทยุชุมชนคือวิทยุชุมชนเป็นของชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชนสิ่งที่ท้าทายคือจะทำอย่างไรให้คนในชุมชนเป็นเจ้าของหรือมีความรู้สึกเป็นเจ้าของในจุดเริ่มต้นของสถานีชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในก่อตั้งโดยอาจมีส่วนร่วมด้วยแรงกายทุนทรัพย์ ฯลฯ ความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของในวิทยุชุมชนก็เกิดขึ้นได้หากก้าวผ่านขั้นตอนเริ่มต้นหรือก่อตั้งสถานีแล้วคนในชุมชนต้องร่วมคิดกันต่อไปว่าจะให้คนในชุมชนที่ยังไม่มีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของในวิทยุชุมชนมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของได้อย่างไรซึ่งอาจเชิญชวนให้คนทุกกลุ่มในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในวิทยุชุมชนในลักษณะต่างๆที่ร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมทำและร่วมฟัง (มิใช่เพียงมีส่วนร่วมในการผลิตรายการในฐานะนักจัดรายการเพียงอย่างเดียว) วิธีการขยายความร่วมมือทำได้หลายวิธีเช่น (1) การเชื่อมโยงเครือข่ายทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน (2) การประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อต่างๆ เช่น ทำแผ่นพับและใบปลิวแจกจ่ายให้กับคนในชุมชนทำโปสเตอร์ปิดภายในชุมชนเช่นที่ร้านค้าโรงพยาบาลเพื่อสุขภาพประจำตำบล (3) การร่วมจัดนิทรรศการประชาสัมพันธ์ในงานประเพณีหรือกิจกรรมต่างๆในชุมชน (4) ขอความร่วมมือสื่อชุมชนอื่นสนับสนุนการประชาสัมพันธ์เช่นหนังสือพิมพ์ชุมชน (5) จดหมายข่าวของหน่วยงานรัฐในท้องถิ่น (6) พูดผ่านรายการที่จัดและทำสเปคตวิทุ (7) ใช้สื่อบุคคลหรือให้คนในชุมชนช่วยกันบอกต่อ (8) สถานีจัดกิจกรรมขึ้นเองเช่นการอบรมต่างๆการจัดวิทยุชุมชนสัญจรหรือรายงานสดจากพื้นที่วิทยุชุมชนควรทำหน้าที่เพื่อคนในชุมชนอันจะทำให้คนในชุมชนได้ประโยชน์รู้และตระหนักถึงประโยชน์ที่ตนเองได้รับจากสื่อวิทยุชุมชนควรส่งเสริมให้คนที่เข้ามามีส่วนร่วมในวิทยุชุมชนเกิดความภูมิใจที่ได้ทำประโยชน์หรือได้ช่วยเหลือชุมชนผ่านการมีส่วนร่วมในวิทยุชุมชนดังกล่าว

14. การประเมินผลการดำเนินงาน

การประเมินผลวิทยุชุมชนมีหลายมิติเช่น

14.1 การประเมินผลการบริหารจัดการเพื่อพิจารณาว่าโครงสร้างการจัดองค์กรและรูปแบบการบริหารจัดการมีความเหมาะสมหรือไม่จากประเด็นต่างๆเช่นโครงสร้างการบริหารจัดการเป็นแบบแนวนอนเน้นการมีส่วนร่วมหรือไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้สะดวกหรือไม่มีความยืดหยุ่นหรือไม่มีการแบ่งงานชัดเจนหรือครอบคลุมหรือไม่มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องหรือไม่เป็นต้นสามารถทำได้ด้วยการประชุมปรึกษาหารือหรือพูดคุยเสวนากับคณะกรรมการวิทยุชุมชนและอาสาสมัครรวมทั้งกลุ่มคนทุกกลุ่มในชุมชน

14.2 การประเมินผลการจัดผังรายการจากประเด็นต่างๆเช่นผังรายการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนหรือไม่ผังรายการสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนหรือไม่ซึ่งอาจใช้วิธีการสำรวจสอบถามคนในชุมชนถึงการเปิดรับฟังในช่วงเวลาไหนรายการใดฟังพอใจหรือไม่ฟังพอใจและต้องการฟังรายการประเภทใดเวลาใด เป็นต้น

14.3 ประเมินผลบทบาทหน้าที่ของวิทยุชุมชนเป็นการประเมินผลว่าวิทยุชุมชนได้ทำหน้าที่หรือบทบาทใดในชุมชนบ้างบทบาทหน้าที่ดังกล่าวตรงตามวิสัยทัศน์หรือพันธกิจหรือไม่การประเมินกระทำได้ด้วยการติดตามสังเกตว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆในชุมชนหรือไม่เมื่อวิทยุชุมชนนำเสนอเนื้อหาหรือดำเนินการใดๆ

บทสรุป

หลักการสำคัญตามแนวคิดวิทยุชุมชนคือการมีส่วนร่วมกับวิทยุชุมชนโดยอาศัยหลักการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการดำเนินบริหารสื่อกระจายเสียงกล่าวคือเป็นสื่อกระจายเสียงที่ชุมชนร่วมกันเป็นเจ้าของมีการดำเนินการบริหารจัดการและตรวจสอบกันเองในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุดในการดำเนินการ อย่างไรก็ตามการดำเนินการของวิทยุชุมชนในระยะที่ผ่านมาที่มีความหลากหลายในการดำเนินงานทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นตามมามากมายที่สำคัญคือการไม่บริหารจัดการตามเจตนารมณ์และปรัชญาของวิทยุชุมชนอย่างเคร่งครัดซึ่งกำหนดให้วิทยุชุมชนเป็นการดำเนินการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และของชุมชนเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและไม่หวังผลกำไรทางธุรกิจ

เอกสารอ้างอิง

- Community Radio Learning Community in Don Mueang. (2017). *How does community radio happen?*. [Online] [http : //www.run.50megs.com/02.htm](http://www.run.50megs.com/02.htm)
- Jiraporn Wittayasakphan and Narttaya Tananon. (2007). *Community Radio Guide*. Chiang Mai : The Commission for the Northern Media Reform.
- Narong Phetprasert. (2003). *Political Economy : Mass media on capitalism*. Bangkok : Center of Political Economy Studies.
- Phanathong Mee-arkhom. (2017). *Current Community Radio Situation*. [Online] [http : //pioneer.netserv.chula.ac.th/~tpana/currntcomrdio.doc](http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~tpana/currntcomrdio.doc)
- Phoolsombut Narmmar. (2009). *Community radio: Public participation in the media for life and local society*. [Online] [https : //prachatai.com/journal/2009/06/24613](https://prachatai.com/journal/2009/06/24613)
- Pikul Meemana and Sanook Singmatr. (2017). “From of Political Behavioral Expression of Citizen According to Democratic Way of Life”, *Journal of Research and Development Institute, Rajabhat Maha Sarakham University*, 4 (2) : July–December 2017 p. 135-146
- Prachameesuk. (2007). *Community Radio: Public Sector*. [Online] [http : //oknation.nationtv.tv/blog/sanyaa0606/2007/11/21/entry-3](http://oknation.nationtv.tv/blog/sanyaa0606/2007/11/21/entry-3)
- Weeraphong Pholnikornkit. (2017). *Community Radio Management*. [Online] [http : //soctech.sut.ac.th/it/cr1/upload/5.pdf](http://soctech.sut.ac.th/it/cr1/upload/5.pdf)